

Kring kunglig utrikespolitik

Docent Folke Lindbergs uppsats i Historisk tidskrift om Oscar II:s utrikespolitik — refererad på ledande plats i Dagens Nyheter den 18 juli — har väckt uppmärksamhet i Norge och Danmark, där man helt naturligt fäst sig vid monarkens försök att i Tyskland vinna diplomatiskt och eventuellt militärt stöd för den svensk-norska unionens upprätthållande. Såsom väntas kunde har Svenska Dagbladet uppträtt till monarkens försvar. Dess artikel bjuder på så typiska förvanskningar och missförstånd att den kan vara värd en kort analys.

I polemik mot Dagens Nyheter förklarar tidningen att kungen icke utan starka reservationer kan sägas ha fört "en privat utrikespolitik"; hans "politik innebar inga engagemang eller löften för landets del av det slag som anstiftade svåra förvecklingar under företrädarens tid" (här åsyftas Karl XV:s löfte att hjälpa danskarna vid angrepp). Vad innebär nu detta påstående? Om avsikten är att fastslå att kung Oscar inte avgav några för Sverige bindande löften är uttalandet riktigt, men fullkomligt ointressant. Statsrättsligt kunde kungen lika litet då som nu utan medverkan från regeringens (eller den ministeriella konseljens) sida ge förbindelser för Sveriges räkning. Men detta hindrar inte att kungens uttalanden och ingripanden kunde bli av den största praktiska betydelse och ha de besvärligaste konsekvenser. Försvaret är av alldeles samma beskaffenhet som om en svensk stats- eller utrikesminister vilken i samtal med representanter för utländska makter eller i offentliga tal gav personliga deklARATIONER, bland annat i form av hotelser och löften, skulle förklaras oskyldig därför att han inte genom sina aktioner förpliktade Sverige. Det är samma helt enkelt vettlösa ståndpunkt som högern förkunnade efter det kungliga borggårdstalet i februari 1914: kungen kan ju inte besluta annat än i statsrådet, om han därför säger sig ha fattat beslut i annan ordning, är dessa beslut legalt av-

intet värde, och alltså är det hela ingenting att bråka om. Till på köpet glömmar tidningen den år 1885 i regeringsformen införda bestämmelsen: "Alla meddelanden i ministeriella mål till främmande makt eller konungens sändebud i utlandet skola, utan avseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena." Det är tillräckligt att citera dessa ord för att klargöra att kung Oscars uppträdande, särskilt i samband med kriserna i unionsfrågan, var grundlagsstridigt.

Möjligen önskar Svenska Dagbladet att tonvikten skall läggas på andra delen av den ur tidningen återgivna satsen. Den oscariska politiken ledde inte till förvecklingar av samma art som under Karl XV. Även i detta fall är satsen riktig, men denna riktighet är inte av det rätta slaget. Ty var låg skill-

naden? Helt enkelt däri att Oscar II:s mest betänkliga aktioner inte blev kända vid denna tid, utan först nu kommit till offentligheten. Om exempelvis samtalen mellan Oscar II och kejsar Wilhelm publicerats då de hölls — för omkring femtio år sedan — skulle, såsom docent Lindberg framhåller, de kunna ha haft "ödedsigra följder"; för förhållandet mellan Sverige och Norge kunde saken på både kort och lång sikt ha blivit verkligt farlig.

Även i själva sakfrågan söker Svenska Dagbladet skydd i en förvanskning. Tidningen framhåller att kejsar Wilhelm hotat att vid en unionsupplösning lägga sig till med södra Norge

och att han uppmanat till fasthållande vid unionen även med vapenmakt. Även om detta varit hela sanningen skulle situationen ha varit oroande: kung Oscar skulle utan att reagera ha lyssnat till hotelser om annexion av det land i vilket han ännu var konung. Men det är inte hela sanningen. I den diskuterade uppsatsen klarläggs att Oscar II gång efter annan tog initiativet, att han av kejsar Wilhelm begärde stöd mot Norge och att detta stöd rent av antogs kunna ta formen av militär hjälp. "Det var dock Norges konung, som förhörde sig om möjligheterna till en diplomatisk, om inte rent av militär samverkan mot Norge." Därom inte ett ord i Svenska Dagbladet! Ty denna tidning uppträder i detta fall — liksom i andra liknande — i livré. Att den inte främjar sanningen därmed är klart; den främjar inte ens sin egen sak, ty docent Lindbergs uppsats är tillgänglig för varje läskunnig, och de fakta den meddelar lär inte kunna bestridas.